

اثر بخشی تحولات هوشمند سازی مالیات در بخش عمومی دولت ایران در راستای تحولات پایدار دولت

محسن حمیدیان^۱، کیومرث بیگلر^۲، مهسا قاسمی تودشکچوئی^۳، مینا حیدری رامشه^۴

^۱ استادیار، حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب، تهران، ایران، (نویسنده مسئول)

^۲ استادیار حسابداری، گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

^۳ دانشجوی دکتری حسابداری، گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

^۴ دانشجوی دکتری حسابداری، گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

چکیده

هدف مطالعه حاضر، اثر بخشی تحولات هوشمند سازی مالیات در بخش عمومی دولت ایران در راستای تحولات پایدار دولت می‌باشد. این مطالعه با استفاده از مرور مقالات و کتب صورت گرفته است. نتایج حاصل از مرور مقالات و کتب نشان داد که نظام مالیاتی کشور در حال حاضر با تکیه بر اطلاعات طرح جامع مالیاتی، به سوی حذف شیوه تشخیص علی‌الراس پیش می‌رود. شیوه‌ای که همواره بحث‌ها و مسایل زیادی پیرامون خود داشته و به دلیل نبود اطلاعات شفاف از مبادلات اقتصادی افراد، سازمان امور مالیاتی ناگزیر به اجرای آن بود. با تکمیل شدن اطلاعات پایگاه اطلاعات مودیان مالیاتی و همکاری همه دستگاه‌های ذیربط برای ارایه اطلاعات مورد نیاز سازمان و همچنین توسعه زیرساخت‌های لازم در کشور به ویژه اجرای قانون پایانه در ابعاد سراسری، نظام مالیاتی هوشمند به مرحله اجرا نزدیکتر خواهد شد. با اجرای نظام مالیات هوشمند سازی عملاً فرار مالیاتی به حداقل می‌رسد، تکریم مردم به حداکثر می‌رسد، عدالت مالیاتی گسترش می‌یابد، درآمدهای مالیاتی رشد پیدا می‌کند و در نهایت نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی کشور نیز فراتر می‌رود.

واژه‌های کلیدی: مالیات، هوشمندسازی مالیات، پایداری دولت، ایران

مقدمه

عصر حاضر را با نام هایی چون عصر اطلاعات و قرن دیجیتال نام نهاده اند و حتی سازمان ملل متحد نیز کشورها را به استفاده هرچه بیشتر از قابلیت بزرگ انقلاب دیجیتال در زندگی، توسعه پایدار و صلح مستمر فراخوانده است (النجار^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). تاثیرگذاری غیرقابل انکار فناوری های نوین وب علی الخصوص در فناوری اطلاعات و ارتباطات در تمام زندگی فردی و اجتماعی بشر امروز، گسترهای وسیع و روبه توسعه را در بر می گیرد و البته در این میانه، نظام اقتصادی جامعه انسانی، به شدت تحت نفوذ شرایط نوین حاصل از انقلاب ارتباطات و انفجار اطلاعات قرار گرفته تا جایی که تمامی مولفه های سامانه اقتصاد همچون محصولات، مصرف کنندگان، فروشندگان، واسطه ها، خدمات پشتیبانی، بازار و فرآیندهای آن، از این جریان، تاثیر پذیرفته اند (سیمون^۲، ۲۰۲۰). همچنین در میان خرده نظام های مستتر در سامانه اقتصاد جامعه، نظام مالیاتی از اهمیتی کلیدی و موقعیتی حساس برخوردار است که متناسب با تغییرات نظام اقتصادی با تاثیرپذیری از نهضت هوشمندسازی شدن، فضای کاری نوینی را تجربه می کند (ونچا^۳، ۲۰۱۹). بطوریکه مفهومی جدیدی تحت عنوان نظام هوشمندسازی را در بستری عمومی به نام دولت، پدید آورده است. اهمیت این مفهوم جدید به آن اندازه است که درجه تحقق آن یکی از شاخص های نشانگر سطح کیفی نظام اقتصادی کشورها ارزیابی شده و گفته می شود که اقتصادهای پیشرفته جهان امروز بر نظام مالیات برپایه هوشمندسازی استوارند. ابانسر^۴ (۲۰۲۰) اعتقاد دارد که همراه با رشد سریع پردازش اطلاعات بوسیله تجهیزات مخابراتی پیشرفته و بهره گیری از فناوری ارتباطات لازم است که همراه با آن کیفیت اطلاعات استانداردهای حسابداری و نیز فناوری بهره گیری از آن پیشرفت نماید. همچنین کاریسوسا^۵ و همکاران (۲۰۱۹) معتقدند که ورود هوشمندسازی اطلاعات جدید بویژه در زمینه ارائه اطلاعات و مبادلات اطلاعات سبب صرفه جویی در وقت و هزینه می گردد. محققان و پژوهشگران این رشته نیز می بایست بدنال رفع نقاط ضعف و حل و فصل نمودن موانع جهت بهره گیری بهینه و کارآمد از این تکنولوژی برآیند تا علاوه بر بهره مندی از این پیشرفتها چارچوب اصلی و یکپارچه دانش حسابداری نیز حفظ گردد (دمانیک^۶، ۲۰۲۰). به لحاظ کاربردی از دیدگاه یک مدیر مالی اگر راهی برای تجارت باشد که نیازمند نیروی انسانی اندک، هزینه مبادلات پائین و صرف زمان اندکی باشد که حتی محدودیت ابعاد و فواصل جغرافیایی را از میان بر می دارد عملاجایگزین روش کنونی خواهد شد (واتسون^۷ و همکاران، ۲۰۲۱). نگرشی اجمالی بر روند توسعه کشورهای در حال توسعه نیز نشان می دهد که آنها نیز بابتکارگیری و پیوستن به آخرین فناوری های روز خود را به تحولات شگرف کشورهای توسعه یافته نزدیک نموده اند که تحقیق و گسترش هرچه بیشتر هوشمندسازی می تواند یکی از راههای مفید و مهم در این مسیر به شمار آید.

از زمانی که دولتها نقش مؤثری در اقتصاد به عهده گرفته اند، ساختار مالیات دولت نقش مهمی در تحقق اهداف اقتصادی و اجتماعی ایفاء می کند (اریکسون^۸ و همکاران، ۲۰۲۰). این ساختار عاملی اثرگذار بر متغیرهای کلان اقتصادی بوده و از نحوه

¹ Al-Najjar

² Simon

³ Mwencha

⁴ Abunssar

⁵ Carrizosa

⁶ Damanik

⁷ Watson

⁸ Erickson

تأمین مالی منابع مورد نیاز دولت و چگونگی مصارف آنها تأثیر می پذیرد. اصلاح نظام مالیاتی و یافتن راهکارهای افزایش درآمد مالیاتی همواره مورد توجه دولتها بوده است (الرفیع^۹ و همکاران، ۲۰۱۷). درآمدهای مالیاتی یکی از با ثبات ترین منابع ممکن درآمدی برای دولتها است که مرتبط ساختن بودجه دولت با اوضاع و احوال اقتصادی سبب می گردد تا هزینه های دولت با واقعیات اقتصادی جامعه شکل بگیرد (اگبو^{۱۰} و همکاران، ۲۰۲۰). توجه بیشتر دولت به درآمدهای مالیاتی، کاهش درآمدهای نفتی و جایگزینی در سیستم درآمدی دولت می تواند وابستگی بیش از حد اقتصاد ایران را به درآمد نفتی کاهش دهد. همچنین در بلندمدت این درآمدهای مالیاتی هستند که بیشترین اثر را بر کاهش کسری بودجه دولت می گذارند. تکیه بیشتر بر درآمدهای مالیاتی و جایگزینی آن با درآمدهای نفتی در سیستم درآمدی دولت سبب میشود که تلاشهای صورت گرفته در جهت تثبیت وضعیت مالی و ایجاد عدالت در سیستمهای مالیاتی به ثمر برسند (فداکار و کارگر، ۱۳۸۶). دستیابی به یک چارچوب دقیق و مشخص برای افزایش درآمد مالیاتی بسیار اهمیت داشته و تکنیک های دقیقی را می طلبد. مالیات به عنوان یکی از مهم ترین منابع مالی دولت نقش به سزایی در رشد اقتصاد و توزیع درآمد ایفا می کند نظام مالیاتی برخوردار از کارکردها و اهداف متعددی از جمله تأمین درآمدهای عمومی کشور از طریق تأمین بخش مهمی از بودجه دولت و ترویج و توسعه عدالت و برابری اقتصادی از طریق باز توزیع ثروت در جامعه و کاهش نابرابری اقتصادی و فاصله طبقاتی استعدم پرداخت صحیح و به موقع مالیات توسط مودیان مالیاتی و متعاقبا عدم وصول کامل درآمدهای مالیاتی پیش بینی شده توسط نظام مالیاتی، سیستم اقتصادی کشور را با مشکل مواجه نموده و خدمات رسانی دولت را کاهش می دهد (دنیای اقتصاد، ۱۳۸۹).

از دیدگاه اقتصادی درآمد مالیاتی یکی از مهم ترین منابع مالی دولت ها در تأمین بودجه است و موجبات دستیابی به اهداف کلان اقتصادی را فراهم می آورد (گلینز^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۷). همانطور که بخش عمده ای از درآمد دولت از محل مالیات بر درآمد های اظهارشده توسط شرکت یا افراد تأمین می شود اطلاعات درج شده از اظهارنامه مالیاتی توسط مالیات دهنده تأمین شده است و ممکن است به دلیل منافع شخصی کامل نباشد. بنابر قوانین مالیاتی نه تنها متضمن ایجاد درآمدهایی برای دولت می باشد بلکه باید به نحوی وضع گردند که موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور شوند. مالیات ها در نظام های اقتصادی کشورهای توسعه یافته نه تنها ابزار تأمین کننده مصارف بودجه دولت محسوب می شوند، بلکه در اجرای سیاست ها و راهبردهای اقتصادی تعیین شده نیز نقش بارزی ایفا می کنند. در اقتصاد ایران به دلیل مشکلات ساختاری که ریشه آن به مجموعه عوامل اقتصادی، فرهنگی و سیاسی برمی گردد، اهمیت اصلاح ساختار مالیات در نظام اقتصادی به ویژه در بودجه های سالانه در جهت تحولات پایدار دولت چندان مورد توجه قرار نگرفته است و در این راستا مطالعه اثر بخشی تحولات هوشمند سازی مالیات در بخش عمومی دولت ایران در راستای تحولات پایدار دولت ضروری به نظر می رسد. مطالعه حاضر با استفاده از روش توصیفی و با استفاده از مرور مقالات و کتب صورت خواهد پذیرفت که بتواند به هدف مطالعه حاضر دست یابد.

مروری بر مبانی نظری

نگاهی بر مالیات و هوشمندسازی مالیات در ایران

سند چشم انداز ۲۰ ساله نظام با تأکید بر رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، دست یافتن به جایگاه اول اقتصادی در سطح منطقه آسیای جنوب غربی را به عنوان یکی از اهداف ایران اسلامی مورد تأکید قرار داده است. با توجه به ساختار اقتصاد

⁹ Al-Rifai

¹⁰ Agbo

¹¹ Gelinas

ایران و جایگاه فعلی آن در سطح منطقه و پیشبینی رشد بالای اقتصادی برخی از کشورهای منطقه، برای رسیدن به جایگاه اول اقتصادی، لازم است ساختار اقتصاد ایران به سمت یک اقتصاد سالم کارآفرین با متوسط رشد تولید ناخالص داخلی بالای ۸ درصد در دو دهه آینده حرکت نماید. برای رسیدن به رشد بالای اقتصادی، ناگزیر به استفاده کامل از ظرفیت های موجود و خلق ظرفیت های جدید هستیم که انجام این امور و ایجاد زمینه های مطلوب به منظور تسهیل و افزایش فعالیت های اقتصادی، اجتماعی و تأمین رفاه عمومی به سیاست ها و خط مشی دولت ها بستگی دارد. در این میان یکی از ارکان اصلی و مهم نظام اقتصادی کشور نظام مالیاتی آن است. نظام مالیاتی کشور در حال حاضر با تکیه بر اطلاعات طرح جامع مالیاتی، به سوی حذف شیوه تشخیص علی الراس پیش می رود. شیوه ای که همواره بحث ها و مسایل زیادی پیرامون خود داشته و به دلیل نبود اطلاعات شفاف از مبادلات اقتصادی افراد، سازمان امور مالیاتی ناگزیر به اجرای آن بود. با تکمیل شدن اطلاعات پایگاه اطلاعات مودیان مالیاتی و همکاری همه دستگاه های ذیربط برای ارایه اطلاعات مورد نیاز سازمان و همچنین توسعه زیرساخت های فناوری در کشور به ویژه اجرای قانون پایانه فروشگاه های در ابعاد سراسری، نظام مالیاتی هوشمند به مرحله اجرا نزدیکتر خواهد شد. با اجرای نظام مالیات هوشمند عملاً فرار مالیاتی به حداقل می رسد؛ تکریم مردم به حداکثر می رسد؛ عدالت مالیاتی گسترش می یابد؛ درآمدهای مالیاتی رشد پیدا می کند و در نهایت نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی کشور نیز فراتر می رود (سازمان امور مالیاتی کشور^{۱۲}، ۱۴۰۰).

دکتر پارسا، رئیس کل سازمان امور مالیاتی بیان کردند: نظام مالیاتی در آستانه تبدیل شدن به نظام مالیاتی هوشمند است که در دنیا از آن به عنوان تنها راهکار تحقق عدالت مالیاتی یاد می شود. رئیس کل سازمان خاطرنشان کرد: نظام مالیاتی به دنبال تحقق دو مولفه کلیدی یعنی عدالت و کارایی است. عدالت به معنای وصول عادلانه مالیات و ایجاد فضایی امن و آرام از سوی حاکمیت برای فعالان اقتصادی است که براساس آن، افراد با توانایی ها و ظرفیت های مختلف به فعالیت و امرار معاش بپردازند و کارایی نیز به معنای وصول مالیات حقه با کمترین میزان تنش و هزینه و عبارتی افزایش بهره وری سازمان است. وی با بیان اینکه در کشورهای توسعه یافته، حدود ۳۰ درصد درآمدهای خالص سالانه در قالب مالیات در اختیار دولت قرار می گیرد، عنوان داشت: این در حالیست که این رقم در کشور ما حدود شش تا هفت درصد است و با این رقم پایین نمی توان از پس اینهمه هزینه های اجتماعی کشور برآمد و سایر شیوه های تأمین مالی از قبیل فروش نفت، استقراض از شبکه بانکی و چاپ پول نیز، نادرست، غیر اصولی و با آثار تورمی بسیار بالا هستند. در شکل ایده آل، سازمان امور مالیاتی کشور با تکیه بر این اطلاعات، به شکل عالمانه، عادلانه و منطقی و بر اساس قوانین، اظهارنامه پیش فرض مودیان را تولید و به آنان ارایه می دهد و به دلیل واقعی بودن اطلاعات و وجود اسناد و مدارک معتبر، امکان اعتراض و اختلاف میان مودی و سازمان به کمترین میزان کاهش می یابد. در چارچوب نظام مالیاتی هوشمند، تمام فعالیت های اقتصادی و معاملات کشور اعم از واردات و صادرات، شهرداری ها، سیستم های بانکی و شبکه های بیمه، نیروی انتظامی و تمامی دستگاه های اجرایی ذیربط به سامانه های نظام مالیاتی کشور متصل می باشند.

وی همچنین از نظام مالیاتی هوشمند به عنوان بهترین راهکار برای مبارزه با فرار مالیاتی در کشور یاد کرد و گفت: نظام مالیاتی هوشمند، فاصله مودی و ممیز مالیاتی را به کمترین میزان کاهش داده و همچنین اشراف سازمان به عملکرد و فعالیت واقعی مودیان را تقویت می نماید (خبرگزاری برنا^{۱۳}، ۱۴۰۰).

¹² <https://inta.tax.gov.ir/Pages/Action/ShowContent/125382>

¹³ <https://www.borna.news/1138295/45-بخش-اقتصادی>

پژوهش های انجام شده نشان می دهد که برخی از کشورها مانند ایالات متحده آمریکا، استرالیا، کانادا و انگلستان در سال های اخیر تعدیلاتی در زمینه تخصیص منابع در جهت افزایش درآمد مالیاتی خود انجام داده اند. سمت و سوی تغییرات در جهت استقرار مالیات با تاکید بر استانداردهای حسابداری بوده است (کازمی و کراسی، ۱۳۸۹). از نگاهی دیگر مالیات در شکل کلی آن به عنوان بیان منظم و منطقی نتایج پیش بینی شده از یک طرح با راهبرد مطرح می گردد که سطح شفافیت در نظام مالیاتی در کشورهای مختلف دنیا، متفاوت است و شفافیت بالاتر به منزله پاسخگویی بالاتر است. این بدان معناست که مفاهیم و ارزش هایی مانند شفافیت و پاسخگویی به عنوان زیربنا و لازمه اعتماد عمومی به طور روزافزونی در مجامع مختلف کشورهای جهان مطرح و موجب تحولات اساسی در اصلاحات نظام مالیاتی شده است، به طوری که وجود شاخص های یاد شده از مؤلفه های اساسی حکمرانی خوب به حساب می آید (مگدالنا^{۱۴} و همکاران، ۲۰۱۶). نظام مالیاتی در کشور ایران از مشکلات متعددی در رنج است. از عمده ترین مشکلات آن مواردی از قبیل: عدم تعریف ارتباط دقیق بین هدف های بودجه سالانه با اهداف برنامه توسعه، اجرای روش افزایشی هزینه ها و گذشته نگر بودن بودجه بدون توجه به وظایف دستگاه ها، اعمال سلیقه های شخصی در تعیین سقف اعتبارات دستگاه های اجرایی، برآوردهای غیر واقعی هزینه طرح ها، تخصیص سیاسی منابع، عدم آگاهی مردم از اهداف و نتایج اقتصادی و اجتماعی بودجه و تأثیرپذیری بودجه از سلیقه های سیاسی است (تیلی، ۱۳۸۵). این موضوع می تواند بر توسعه اقتصادی کشور و همچنین سطح ایفای نقش دولت تأثیر بسزایی داشته باشد. تحول نظام مالیاتی در راستای افزایش درآمدهای مالیاتی دولت، مستلزم استقرار زیرساخت های لازم در زمینه می باشد (وینا^{۱۵} و همکاران، ۲۰۱۵).

بنابراین پیاده سازی نظام مالیاتی، مستلزم زیر ساخت های لازم مانند استفاده از استانداردهای حسابداری است که یک جهش در گزارشگری مالی محسوب شده و اثر آن افزایش در برابر رویدادهای مالی در بدنه دولت خواهد بود. با توجه به این که ایفای صحیح و به موقع و ارزیابی آن، با اندازه گیری واقعی میزان درآمدها و مخارج سالانه و انعکاس کامل آنها در گزارش های مالی نهادهای بخش عمومی ارتباط دارد، لذا میتوان گفت که بکارگیری استانداردهای حسابداری نیز در نحوه ثبت رویدادهای مالی برای تسهیل امر قضاوت و ارزیابی دقیق، امری بسیار مؤثر خواهد بود (وسکیشی^{۱۶}، ۲۰۱۸). بسیاری معتقدند (هالی^{۱۷} و همکاران، ۲۰۱۰؛ پسی^{۱۸}، ۲۰۱۶؛ هرت^{۱۹} و همکاران، ۲۰۱۷؛ وکشی^{۲۰}، ۲۰۱۸؛ کاستراتی^{۲۱}، ۲۰۲۰) که در تحولات نظام مالیاتی، دانش حسابداری نقشی کلیدی داشته است و حتی برخی بر این باورند که تمرکز تغییرات بخش عمومی به سوی حسابداری سوق پیدا خواهد کرد سنگ بنای این تحولات را به کارگیری هوشمندسازی نظام مالیاتی با استفاده از استانداردهای حسابداری در سطح دولت ها می باشد که منجر به افزایش درآمدهای پایدار برای دولت گردد. در پی هوشمندسازی نظام مالیات، پیگیری تحقق چنین هدفی برای مسؤولان نظام اقتصادی و اداری کشور ما نیز دارای اهمیت تلقی شده و به سرعت، دنبال می شود. بطوریکه طرح نظام جامع مالیاتی کشور با گسترده فرابخشی و ملی در درست تنظیم قرار گرفته است و می کوشد تا با استقرار سامان های مبتنی بر شبکه، در راستای مدرن سازی نظام مالیاتی با اتخاذ رویه های فناوری محور، قدم

¹⁴ Magdalena

¹⁵ Wina

¹⁶ Vokshi

¹⁷ Hail

¹⁸ Peci

¹⁹ Herath

²⁰ Vokshi

²¹ Kastrati

بردارد. در جامعه امروزه که عصر فناوری و اطلاعات خوانده می شود هوشمند سازی بسیاری از فعالیت ها برابر است با استفاده از برنامه ها و روش هایی که مبتنی بر تکنولوژی های اطلاعاتی و ارتباطی باشد. بنابراین هوشمند سازی یعنی استفاده از تکنیک ها، ابزارهای فناوری و اطلاعات به منظور مدیریت، اداره صحیح امور، ساده سازی فعالیت ها، حرفه ای تر شدن کارها و فعالیت ها، سرعت بخشیدن به امور، انجام صحیح امور، کاهش مصرف انرژی و بصورت کلی استفاده حداکثری از کیفیت و سرویس هایی که می توان از فناوری اطلاعات در راستای شاخص ها و فاکتورهای کار و زندگی از آن بهره گرفت.

نگاهی بر تحولات هوشمندسازی در راستای تحولات پایدار دولت

علیرغم تلاش های صورت گرفته طی سال های اخیر برای توسعه نظام مالیاتی کشور هنوز نظام مالیاتی کشور با چالش های زیادی روبرو است. سهم پایین نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی، نسبت پایین مالیات به هزینه های جاری دولت، نسبت پایین مالیات به بودجه عمومی کشور و سرانجام گستردگی معافیت های مالیاتی و غیره جملگی از نقش ضعیف مالیات در اداره امور کشور، تأمین مالی بودجه دولت و همچنین تأثیر اندک آن در سیاستگذاری های اقتصادی و اجتماعی حکایت دارند که به نوبه خود بر ضرورت تلاش همه جانبه تمام ارکان اقتصادی و تصمیم گیری کشور به حل مشکلات و چالش های نظام مالیاتی اشاره دارند. تردیدی وجود ندارد، توسعه نظام مالیاتی کشور مستلزم تقویت سه رکن اصلی تشکی - لدهنده نظام مالیاتی یعنی تولید ملی، سازمان وصول مالیات و قوانین و مقررات مالیاتی است. اگرچه در سال های اخیر اصلاحات بسیاری در سازمان وصول مالیات و فرایندهای تشخیص و وصول مالیات صورت گرفته است، اما نمیبایست فراموش کرد که افزایش کارایی نظام مالیاتی در گروه تقویت دو رکن دیگر آن یعنی تولید ملی و قوانین و مقررات مالیاتی دارد. بدیهی است دو رکن اخیر به تلاشهای تمام تأثیرگذاران در عرصه سیاستگذاری کشور بستگی دارد. دولت در اقتصاد کلان دارای نقش و جایگاه با اهمیتی است؛ زیرا از طرفی، فعالیت های اقتصادی دولت دارای آثار و اهداف اجتماعی است و از سوی دیگر، فعالیت های دولت، فعالیت های بخش خصوصی را متأثر می کند. در حال حاضر در کشور ما، نقش دولت نسبت به بخش خصوصی برجسته تر بوده و دولت نقش اصلی را در مسیر رشد اقتصادی برعهده دارد. همچنین دولت برای ایفای نقش های متفاوت خود، به منابع درآمدی نیاز دارد تا بتواند مخارج خود را تأمین مالی نماید. یکی از متداول ترین راه های تأمین مخارج دولت جمع آوری مالیات است. در بین انواع درآمدهای دولت، مالیات قابل قبول ترین و مناسب ترین نوع آن از نظر اقتصادی است؛ یعنی هر چه سهم مالیات ها در تأمین مخارج دولت بیشتر باشد، از آثار نامطلوب اقتصادی کاسته می شود (نیازی، ۱۳۷۷).

بر اساس آمار منتشره بانک مرکزی، کمترین مقدار درآمدهای مالیاتی در سال ۱۳۸۸ معادل ۱۶۰۶ میلیارد ریال بوده است. درآمدهای مالیاتی در سالهای پیش از ۱۳۵۰ روند معتدلی داشته است. در دوره ۱۳۵۰-۱۳۵۷ با افزایش درآمدهای نفتی، درآمدهای دولت افزایش یافت و با توجه به رشد کندتر درآمدهای مالیاتی طی این مدت، سهم درآمدهای مالیاتی در درآمدهای دولت از ۳۲ درصد در سال ۱۳۵۰ به ۲۱ درصد در سال ۱۳۵۶ رسید. پس از پیروزی انقلاب با کاهش تولید و صادرات نفت، از اهمیت نفت در اقتصاد کشور و درآمدهای عمومی دولت کاسته شد و در مقابل، سهم درآمدهای مالیاتی از کل درآمدهای دولت افزایش یافت؛ به طوری که به رغم اینکه درآمدهای دولت در سال ۱۳۶۷ معادل رقم مشابه در سال ۱۳۵۶ بود، درآمدهای مالیاتی از رشد متوسط حدود ۷۵.۵ درصد برخوردار بوده است و سهم آن در درآمدهای دولت به حدود ۴۸ درصد رسید.

از سال ۱۳۶۸ با پایان یافتن جنگ تحمیلی و همزمان با شروع برنامه اول توسعه، با افزایش تولید و صادرات نفت، بار دیگر سهم درآمدهای مالیاتی در درآمدهای دولت کاسته شد و طی دوره ۱۳۶۸-۱۳۷۱ سهم مزبور به ۲۸ درصد کاهش یافت. از سال ۱۳۷۲ با تغییر نرخ برابری ارز و شفاف شدن بودجه عمومی دولت، سهم مالیات در درآمدهای عمومی دوباره کاهش یافت و به ۱۷.۵ درصد در سال ۱۳۷۴ رسید. به طور کلی درصد متوسط درآمدهای مالیاتی (سهم از کل درآمدهای دولت) طی این دوره ۳۶.۵ درصد محاسبه شده است.

در اواخر سال ۱۳۸۰ بخش مالیاتی کشور در قسمت قانون مالیات های مستقیم مورد بازنگری و اصلاح همه جانبه قرار گرفت. اصلاحات مذکور در ساختارها و نرخهای مالیاتی به وقوع پیوست. تفکیک نرخ مالیاتی اشخاص حقیقی و حقوقی، کاهش نرخ مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی، افزایش معافیت پایه‌های و سقف طبقات درآمدی مشمول مالیات اشخاص حقیقی از اهم این موارد بود. در سال ۱۳۸۰ درآمدهای مالیاتی با ۱۸.۱ درصد رشد نسبت به سال قبل، به رقم ۳۸۹۷۶ میلیارد ریال رسید؛ لیکن در مقایسه با رقم مصوب از ۱۴.۵ درصد عدم تحقق برخوردار بود.

از مجموع درآمدهای مالیاتی کشور، ۵۹.۲ درصد مربوط به مالیاتهای مستقیم و ۴۰.۸ درصد مربوط به بخش درآمد مالیات های غیر مستقیم است؛ که با ارقام مصوب، به ترتیب ۱۸.۵ و ۷.۹ درصد عدم تحقق را تجربه کرده است. طی سال های دهه ۸۰ درآمدهای مالیاتی دولت رشد قابل توجهی داشته، به طوری که حدود ۳۰ تا ۴۰ درصد بودجه دولت را درآمدهای مالیاتی تشکیل داده است. درآمدهای مالیاتی دولت در بین سال های ۱۳۹۲-۱۳۹۲ با رشد ۴۳.۵ درصدی از ۴۹۴۲۴۹.۵ به ۷۰۹۶۵۱.۹ میلیارد ریال رسید که در این بین، سهم مالیات اشخاص حقوقی به کل درآمدهای مالیاتی ۹۹۶۱ درصد، سهم مالیات بر درآمد به کل درآمدهای مالیاتی ۱۳.۲ درصد، سهم مالیات بر ثروت به کل درآمدهای مالیاتی ۳.۵ درصد، سهم مالیات بر واردات به کل درآمدهای مالیاتی ۱۸.۸ درصد و سهم مالیات بر مصرف و فروش به کل درآمدهای مالیاتی ۳۰.۵ درصد بوده است.

قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور در چارچوب قانون برنامه ششم توسعه و همراستا با سند چشم انداز بیست ساله کشور، اسناد توسعه فرابخشی، بخشی و استانی، سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و همچنین در چارچوب سیاستهای کلان کشور تدوین گردید. عملکرد درآمدهای عمومی دولت در سال ۱۳۹۶ مبلغ ۱۶۴۰ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به سال قبل ۱۴/۷ درصد افزایش و نسبت به رقم مصوب بودجه ۹۶/۳ درصد تحقق داشت. سهم درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدها از کل درآمدهای عمومی دولت در سال ۱۳۹۶ به ترتیب ۶۹/۱ و ۳۰/۹ درصد و در سال ۱۳۹۵ به ترتیب ۶۹/۵ و ۳۰/۵ درصد بود. درآمدهای مالیاتی دولت در سال ۱۳۹۶ به ۱۱۵۸/۴ هزار میلیارد ریال بالغ گردید که در مقایسه با سال قبل ۱۴/۲ درصد افزایش و نسبت به رقم مصوب بودجه ۹۹/۵ درصد تحقق داشت. در سال مورد بررسی، کلیه ردیفهای اصلی درآمدهای مالیاتی با افزایش مواجه بودند. در این میان، مالیات بر واردات با ۹/۲۳ درصد از بیشترین افزایش برخوردار بود. در سال ۱۳۹۶، مالیات بر درآمد با ۸۸/۵ درصد تحقق از کمترین درصد تحقق و مالیات بر واردات با ۱۳۰/۴ درصد از بیشترین درصد تحقق در میان اجزای درآمدهای مالیاتی دولت برخوردار بودند. میزان تحقق مالیاتهای مستقیم ۹۳/۴ درصد و مالیاتهای غیر مستقیم ۱۰۵/۲ درصد بوده است.

درآمدهای مالیاتی دولت در سال ۱۳۹۷ به ۱۲۶۴/۳ هزار میلیارد ریال بالغ گردید که در مقایسه با سال قبل ۹/۱ درصد افزایش و نسبت به رقم مصوب بودجه ۸۹/۰ درصد تحقق داشت. در سال مورد بررسی، کلیه ردیفهای اصلی درآمدهای مالیاتی به استثنای ردیف مالیات بر واردات عمدتاً به دلیل کاهش ردیف حقوق ورودی با افزایش مواجه

بودند. مالیات بر ثروت با ۳۱/۹ درصد از بیشترین افزایش برخوردار بود. در سال ۱۳۹۷، مالیات بر واردات با ۶۴/۲ درصد از کمترین درصد تحقق و مالیات بر ثروت با ۱۰۸/۳ درصد از بیشترین درصد تحقق در میان اجزای درآمدهای مالیاتی دولت برخوردار بودند. میزان تحقق مالیاتهای مستقیم ۹۹/۸ درصد و مالیاتهای غیر مستقیم ۸۰/۲ درصد بود. طی سال ۱۳۹۷، سایر درآمدهای دولت مبلغ ۵۷۴/۰ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به سال قبل از آن ۱۰/۹ درصد افزایش و نسبت به رقم مصوب بودجه ۷۷/۵ درصد تحقق داشت. افزایش ۷۵/۱ درصدی درآمدهای حاصل از مالکیت دولت عمدتاً دلیل افزایش ۱۰/۹ درصدی سرفصل سایر درآمدهای دولت بود. در سال ۱۳۹۷، عدم تحقق ۲۲/۵ درصدی (۱۶۷/۰ هزار میلیارد ریالی) سایر درآمدهای دولت عمدتاً ناشی از عدم تحقق ۳۱/۴ درصدی درآمدهای حاصل از مالکیت دولت و عدم تحقق ۳۰/۳ درصدی درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات بود. در سال ۱۳۹۷، با توجه به رقم عملکرد درآمدها و پرداختهای هزینه‌ای، تراز عملیاتی دولت با ۹۳۷/۹ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد که نسبت به سال قبل ۲۴/۵ درصد افزایش داشت.

درآمدهای مالیاتی دولت در سال ۱۳۹۸ به ۱۶۰۸/۴ هزار میلیارد ریال بالغ گردید که در مقایسه با سال قبل از آن ۲۰۲۷ درصد افزایش و نسبت به رقم مصوب بودجه ۹۳/۲ درصد تحقق یافت. در سال مورد بررسی، کلیه ردیفهای اصلی درآمدهای مالیاتی با افزایش مواجه بودند. مالیات بر ثروت با ۱۲۲ درصد از بیشترین افزایش برخوردار بود. در سال ۱۳۹۸، مالیات بر واردات با ۶۲/۵ درصد از کمترین درصد تحقق و مالیات بر ثروت با ۲۰۴/۸ درصد، از بیشترین درصد تحقق در میان اجزای درآمدهای مالیاتی دولت برخوردار بودند. میزان تحقق مالیاتهای مستقیم ۱۱۷/۱ درصد و مالیاتهای غیر مستقیم ۷۷/۰ درصد بود. طی سال ۱۳۹۸، سایر درآمدهای دولت مبلغ ۴۹۸/۶ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به سال قبل از آن ۱۳/۱ درصد کاهش و نسبت به رقم مصوب بودجه ۷۵/۰ درصد تحقق یافت. در سال ۱۳۹۸، با توجه به رقم عملکرد درآمدها و پرداختهای هزینه‌ای، تراز عملیاتی دولت با ۱۲۵۰/۸ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد که نسبت به سال قبل ۳۳/۴ درصد افزایش یافت (خلاصه تحولات اقتصادی ایران ۲۲، ۱۳۹۹).

یکی از اصلاحات نظام مالیاتی کشور در جهت افزایش درآمد پایدار دولت، هوشمندسازی مالیات است. نظام مالیاتی نیز که خود ذاتاً پدیده‌ای مدرن است در حال دگرگونی و تغییر پیوسته و پذیرش و بهره‌گیری از قابلیت‌ها و پتانسیل‌های ابزارهای نوین اطلاعاتی و ارتباطی برای هوشمند شدن است. در نظام مالیاتی سنتی گردآوری، دسته‌بندی، پردازش، تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از نیروی انسانی و با سرعت و دقت پایین تری انجام می‌شد. از طرف دیگر خدمات ارائه شده به مودیان نیز به شدت تحت تاثیر محدودیت‌های مکان و زمان بود. یعنی مودیان باید برای انجام تکالیف قانونی باید در ساعات کاری در ادارات مالیاتی حضور پیدا می‌کردند که همین مسئله باعث ازدحام، اتلاف وقت و هزینه و افزایش حجم کاری ماموران مالیاتی می‌شد. پس از ورود تکنولوژی‌های نوین اطلاعاتی این مفاهیم به کلی تغییر پیدا کرد. اطلاعات با سرعت و دقت بالاتری جمع‌آوری و پردازش می‌شود و محدودیت‌های زمانی و مکانی برای مراجعه به ادارات مالیاتی جای خود را به ارتباط از هر جا و هر زمان با سامانه‌ها داده است. علاوه بر اینها نظام مالیاتی هوشمند مزایایی دیگر نیز دارد که عبارتند از: کاهش دخالت نیروی انسانی و در نتیجه کاهش خطا، افزایش طول عمر تجهیزات و ساختارها، امکان برنامه‌ریزی و به دنبال آن انجام امور بر اساس زمان‌های تعریف شده، امکان مدیریت از راه دور بسیاری از فرآیندها و کارها، امکان بازبینی و کنترل در هر زمان و مکان، امکان ثبت اطلاعات و استفاده از ذخایر اطلاعاتی، امکان بالا بردن بهره‌وری در نیروی انسانی با اعمال رفع محدودیت‌ها.

²² https://www.cbi.ir/SimpleList/AnnualReview_fa.aspx

بحث و نتیجه گیری

هوشمندسازی نظام مالیاتی به نوعی، حکمرانی داده‌مبناست که در آن، داده‌های جمع‌آوری شده از تمام خریدها و فروشها و معاملات مرتبط با تمام فعالیت‌های اقتصادی جاری در کشور در اختیار نظام مالیاتی قرار می‌گیرد. این اطلاعات و داده‌ها، از طریق اجرای کامل قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مؤدیان و همچنین انجام تکالیف قانونی مندرج در مواد ۱۶۹ و ۱۶۹ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم و سایر مواد قانونی مرتبط به دست می‌آید و مبنای رسیدگی‌ها و محاسبه میزان درآمد مشمول مالیات مؤدیان قرار می‌گیرد. با اجرای نظام مالیاتی هوشمند، تمامی فعالان اقتصادی کشور در تور مالیاتی قرار گرفته و با اطمینان از اشراف کامل نظام مالیاتی به تمامی داده‌ها و اطلاعات مرتبط با فعالیت‌های اقتصادی، از هر گونه تلاش قانونی و غیرقانونی برای کتمان فعالیت‌های اقتصادی خود اجتناب می‌کنند که این امر شفافیت اقتصاد کشور را به دنبال می‌آورد.

به‌منظور تحقق اهداف ترسیم‌شده نظام مالیاتی، باید تمامی ظرفیت‌های تجربی، قانونی، انسانی و زیرساختی ذی‌نفعان و ذی‌ربطان مرتبط با مأموریت‌های نظام مالیاتی کشور، به صورت همگرا و هم‌افزا و در یک برنامه‌ریزی دقیق و تقسیم کار ملی به کار گرفته شوند و استفاده از ابزارهای داده‌کاوی، داده‌آمایی و یادگیری ماشین، در نظام مالیاتی کشور به عنوان یک اصل مورد پذیرش و حمایت قاطع حاکمیت قرار گیرد و به‌گونه‌ای باشد که پرسش‌گری‌ها به مطالبه‌گری‌های مشارکت‌پذیر تبدیل شوند. یک بعد هوشمندسازی، داده‌مبنا کردن سیستم‌ها و فرآیندهای مالیات‌ستانی و حذف تشخیص‌های علی‌الراس فردی و حرکت به سمت سیستم محوری و مدیریت بهینه منابع انسانی و زیرساختی است که کاهش هزینه‌های وصول و افزایش درآمدهای مالیاتی را در پی می‌آورد و بعد دیگر، توسعه خدمات الکترونیک و تا حد امکان کاهش ارتباطات فسادخیز و پیشگیری از اقداماتی است که به ایجاد نارضایتی در مؤدیان و شکل‌گیری اختلافات مالیاتی و هزینه‌هایی برای سازمان و مؤدی منجر می‌شود که اجرای این بعد نیز به افزایش رضایت‌مندی مؤدیان و ارتقای عدالت مالیاتی خواهد انجامید.

نظام مالیاتی نیز که خود ذاتا پدیده‌ای مدرن است در حال دگرگونی و تغییر پیوسته و پذیرش و بهره‌گیری از قابلیت‌ها و پتانسیل‌های ابزارهای نوین اطلاعاتی و ارتباطی برای هوشمند شدن است. در نظام مالیاتی سنتی گردآوری، دسته‌بندی، پردازش، تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از نیروی انسانی و با سرعت و دقت پایین تری انجام می‌شد. از طرف دیگر خدمات ارائه شده به مؤدیان نیز به شدت تحت تأثیر محدودیت‌های مکان و زمان بود. یعنی مؤدیان باید برای انجام تکالیف قانونی باید در ساعات کاری در ادارات مالیاتی حضور پیدا می‌کردند که همین مسئله باعث ازدحام، اتلاف وقت و هزینه و افزایش حجم کاری مأموران مالیاتی می‌شد. پس از ورود تکنولوژی‌های نوین اطلاعاتی این مفاهیم به کلی تغییر پیدا کرد. اطلاعات با سرعت و دقت بالاتری جمع‌آوری و پردازش می‌شود و محدودیت‌های زمانی و مکانی برای مراجعه به ادارات مالیاتی جای خود را به ارتباط از هرجا و هرزمان با سامانه‌ها داده است.

علاوه بر اینها نظام مالیاتی هوشمند مزایایی دیگر نیز دارد که عبارتند از: کاهش دخالت نیروی انسانی و در نتیجه کاهش خطا، افزایش طول عمر تجهیزات و ساختارها، امکان برنامه‌ریزی و به دنبال آن انجام امور بر اساس زمان‌های تعریف شده، امکان مدیریت از راه دور بسیاری از فرآیندها و کارها، امکان بازبینی و کنترل در هر زمان و مکان، امکان ثبت اطلاعات و استفاده از ذخایر اطلاعاتی، امکان بالا بردن بهره‌وری در نیروی انسانی با اعمال رفع محدودیت‌ها با توجه به ضرورت هوشمند شدن نظام مالیاتی این مهم در حال انجام شدن است. گام اول تحقق این هوشمندسازی نظام مالیاتی، الکترونیکی کردن فرآیند اخذ مالیات است، گام دوم دسترسی به تمام اطلاعات واقعی مربوط به درآمد، ثروت و مصرف که در جامعه تولید می‌شود، مانند همه خرید و فروشها، تمامی معاملات کشور و غیره، طبق قانون در اختیار سازمان مالیاتی قرار بگیرد. نظام مالیات هوشمند، درحقیقت

مقصد و پایان راه مدرن سازی نظام مالیاتی است. در نظام مالیاتی هوشمند، همه ریزداده های اطلاعاتی افراد در اختیار سازمان امور مالیاتی قرار می‌گیرد و سازمان امور مالیاتی کشور براساس این اطلاعات دقیق و شفاف، از افراد مالیات اخذ می‌کند. آرمان هوشمند سازی، دسترسی سریع و دقیق به اطلاعات موردنیاز برای تشخیص مالیات و افزایش بهره‌وری منابع انسانی و صرف انرژی در بخش‌های ضروری تر و اساسی تر است. در واقع فعالیتی که به سهولت و سرعت توسط سیستم‌های اطلاعاتی انجام می‌شود دیگر نباید نیروی انسانی را درگیر خود کند.

با توجه به ضرورت هوشمند شدن نظام مالیاتی این مهم در حال انجام شدن است. گام اول تحقق این هوشمندسازی نظام مالیاتی، الکترونیکی کردن فرآیند اخذ مالیات است، گام دوم دسترسی به تمام اطلاعات واقعی مربوط به درآمد، ثروت و مصرف که در جامعه تولید می‌شود، مانند همه خرید و فروش‌ها، تمامی معاملات کشور و غیره، طبق قانون در اختیار سازمان مالیاتی قرار بگیرد. نظام مالیات هوشمند، درحقیقت مقصد و پایان راه مدرن سازی نظام مالیاتی است. در نظام مالیاتی هوشمند، همه ریزداده های اطلاعاتی افراد در اختیار سازمان امور مالیاتی قرار می‌گیرد و سازمان امور مالیاتی کشور براساس این اطلاعات دقیق و شفاف، از افراد مالیات اخذ می‌کند. آرمان هوشمند سازی، دسترسی سریع و دقیق به اطلاعات موردنیاز برای تشخیص مالیات و افزایش بهره‌وری منابع انسانی و صرف انرژی در بخش‌های ضروری تر و اساسی تر است. در واقع فعالیتی که به سهولت و سرعت توسط سیستم‌های اطلاعاتی انجام می‌شود دیگر نباید نیروی انسانی را درگیر خود کند.

نظام مالیاتی کشور در حال حاضر با تکیه بر اطلاعات طرح جامع مالیاتی، به سوی حذف شیوه تشخیص علی‌الراس پیش می‌رود. شیوه‌ای که همواره بحث‌ها و مسایل زیادی پیرامون خود داشته و به دلیل نبود اطلاعات شفاف از مبادلات اقتصادی افراد، سازمان امور مالیاتی ناگزیر به اجرای آن بود. با تکمیل شدن اطلاعات پایگاه اطلاعات مودیان مالیاتی و همکاری همه دستگاه‌های ذیربط برای ارایه اطلاعات مورد نیاز سازمان و همچنین توسعه زیرساخت‌های لازم در کشور به ویژه اجرای قانون پایانه در ابعاد سراسری، نظام مالیاتی هوشمند به مرحله اجرا نزدیکتر خواهد شد. با اجرای نظام مالیات هوشمند سازی عملاً فرار مالیاتی به حداقل می‌رسد، تکریم مردم به حداکثر می‌رسد، عدالت مالیاتی گسترش می‌یابد، درآمدهای مالیاتی رشد پیدا می‌کند و در نهایت نسبت مالیات به تولید ناخالص داخلی کشور نیز فراتر می‌رود.

منابع

۱. باباجانی، جعفر (۱۳۸۶). ضرورت استفاده از بخش عمومی و ارزیابی آن برای استفاده در بخش عمومی. نشریه پیک نور، تهران.
۲. بهمن پور خانی ابادی، ارزو (۱۴۰۰). اثر بخشی اجرای قوانین مشوق مالیاتی بر میزان افزایش درآمد مالیاتی دولت. پژوهش های نوین در مدیریت کارآفرینی و توسعه کسب و کار. ۲(۱). ۵۴۷-۵۷۲.
۳. پژویان، جمشید، درویشی، باقر (۱۳۸۹). اصلاحات ساختاری در نظام مالیاتی ایران. پژوهشنامه مالیات. ۱۸(۸). ۹-۴۸.
۴. جابری، زهرا (۱۳۹۰). تأثیر درآمد، توزیع درآمد و مالیات بر الگوی مصرف. پژوهشنامه. ۷۲(۱). ۱۳۳-۱۷۴.
۵. جمال شرق، سعید؛ گرائی نژاد، غلامرضا؛ میرزائی نژاد، محمد رضا؛ خسروی نژاد، علی اکبر (۱۴۰۰). بررسی اثر عوامل موثر بر توزیع درآمد در مناطق شهری استان های ایران. نظریه های کاربردی اقتصاد. ۲(۱). ۲۰۱۷-۲۳۸.
۶. خداویسی، حسن؛ عزتی شورگلی، احمد (۱۳۹۸). برآورد ضریب فزاینده سیاست مالی در اقتصاد ایران. پژوهشهای اقتصادی. ۴(۱). ۷۷-۱۰۴.
۷. دنیای اقتصاد (۱۳۸۹). ایران؛ پیش به سوی اقتصاد دیجیتال. قابل دسترسی از طریق صفحه اینترنتی به نشانی [_T/ir.iranictnews://h121096](https://www.ir.iranictnews.com/h121096)
۸. زاینده رودی، محسن؛ رییس پور، علی؛ شکیبایی، علیرضا؛ احمدی، اسماعیل (۱۳۹۶). بررسی کارایی نظام مالیاتی استان های کشور به تفکیک پایه های مالیاتی با رهیافت تحلیل پوششی داده ها. پژوهش های اقتصادی ایران. ۷۳(۱). ۸۳-۱۰۶.
۹. زمانی اسکندری، عین اله؛ جهاننهاد، ازیتا؛ مهربان پور، محمدرضا (۱۴۰۰). آینده پژوهی نظام مالیاتی در ایران: از منظر فرهنگی- اجتماعی. حسابداری دولتی. ۱۵(۲). ۹۸-۱۱۷.
۱۰. علیزاده، محمود؛ محمدی، شاپور (۱۳۹۸). آثار نظام کارآمد مالیاتی بر بهبود محیط کسب و کار در چارچوب سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی. مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی. ۱۲(۲). ۳۰۷-۳۴۴.
۱۱. غفاری، هادی؛ نوری، معصومه؛ یونسی، علی (۱۳۹۵). سنجش کارایی نظام مالیاتی و اثر آن بر رشد اقتصادی کشور. پژوهشنامه اقتصاد کلان. ۲۱(۱). ۱۵۵-۱۷۵.
۱۲. فداکار اکرم و کارگرشورکی هدایت (۱۳۸۶). چالشها و آموزه های استقرار دولت الکترونیک در ایران. مجموعه مقالات اولین کنفرانس بین المللی شهر الکترونیک.
۱۳. کرمی، رسول؛ رکابدار، قاسم؛ واعظ، سید علی (۱۳۹۹). ابتکار و خلاقیت در تفکیک مولفه های شکاف مالیاتی و تاثیر آن ها بر تغییرات سودهای آتی. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی. ۱۰(۲). ۱۳۵-۱۶۰.
۱۴. هژبر کیانی، کامبیز؛ محمدی، فردین؛ غلامی، الهام (۱۳۸۸). محاسبه نرخ های بهینه مالیات بر درآمد مشاغل و شرکتهای. پژوهشنامه مالیات. ۵۴(۱). ۷-۴۰.

15. Abunssar, M., (2020). Tax Accounting: Income Tax and Sales, (3rded). National Library Department, Amman, Jordan, 3-4.

16. Acho, Y. (2014). The challenges of adopting IPSAS in Nigeria. Journal of Social Sciences and Public Policy, 6(2), 29-39.

17. Adam, N., Suleman, N., & Thalib, M. K. (2022). Can Tax Knowledge, Tax Awareness and Socialisation Increase Taxpayer Compliance. *Jurnal Economic Resources*, 3(2), 9 - 15. doi:10.33096/jer.v3i2.664.
18. Ademola, A. O., Adegoke, O. K., & Oyeleye, O. A (2017). Impact of International Public Sector Accounting Standards (IPSAS) Adoption on Financial Accountability in Selected Local Governments of Oyo State Nigeria. *Asian Journal of Economics, Business and Accounting*, 3(2), 1-9. <https://doi.org/10.9734/AJEBA/2017/33866>
19. Agbo, E.I., & Nwadiolor, E.O. (2020). E-Commerce and Tax Revenue. *Noble International Journal of Economics and Financial Research*, 5(8), 80-91.
20. Aikins, Stephen Kwamena.(2011). An Examination of Government Internal Audits' Role in Improving Financial Performance. *Public Finance and Management*, 11 (4), pp 306-337.
21. Alabede, J. & Z.Z. Ariffin & K. Idris (2011), Individual taxpayers' attitude and compliance behaviour in Nigeria: The moderating role of financial condition and risk preference, *Journal of Accounting and Taxation*, 3(5), 91-104
22. Al-Najjar, F.J., al-Najjar, N.J. & al-Zaabi, M.R. (2020). *Methods of Scientific Research and an Applied Perspective*, (5thed). Dar Al-Hamed for Publishing & Distribution, Amman, Jordan, 149-150.
23. Al-Rifai, K., (2017), *Tax Accounting between Theory and Practice Income Tax and Sales*, (2nded), Dar Tasnim Publishing and Distribution, Amman, Jordan, 25-27.
24. Al-Shomali, Y. (2013). *The Tax System in Jordan*. (The Jordan Strategies Forum), Amman, Jordan, 2-8.
25. Al-Tamimi, K.A. M. (2020). Government spending as a tool for economic growth in the economy of Jordan. *Journal WSEAS Transactions on Business and Economics*, 17(17), 769-774. DOI: 10.37394/23207.2020.17.75
26. azmi, S., & Mofleh, K. (2015). The role of tax revenues in supplying the Jordanian general budget with public revenues during the period (2006-2013). *Journal of the Islamic University for Economic and Administrative Studies*, 23(2).
27. Babatunde, S. A. (2017). Implementing International Accounting Standards in Nigeria, Issues and challenges. *International Journal of Business Economics and Law*, 12(1), 2289-1552.
28. Bawono, A. D. B.(2015). *The Role of Performance Based Budgeting in the Indonesian Public Sector*. Ph.D Thesis, Australia: Macquarie University.
29. Bellanca, S., & Vandernoot, J. (2014). International public sector accounting standards (IPSAS) implementation in the European Union (EU) member states. *Journal of Modern Accounting and Auditing*, 3, 257-269.
30. Ben Korda, R. (2017). *The Impact of Tax Evasion on Economic Development*, Master Thesis, Department of Finance and Accounting, College of Economic, Business and Management Sciences, Abdelhamid Ibn Badis Mostaganem University, Algeria. <http://e-biblio.univ-mosta.dz/bitstream/handle/123456789/4019/251.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
31. Bourgi, S. (2018, May 10). How are preferred stock dividends taxed? Dividend.
- Carrizosa, R., Gaertner, F. B., & Lynch, D. (2019). Debt and taxes? The Effect of TCJA interest limitations on capital structure [Working paper].

32. Chan, I. J. (2008). International public sector accounting standards: Conceptual and institutional issues. Retrieved from <http://jameslchan.com/papers/ChanCagSem5.pdf>
33. Damanik, D. N. (2020). Taxation Policy on E-Commerce Transactions. In Proceedings of the International Seminar, 1(1), 20-24.
34. Elshani, Alban & Ahmeti, Skender & Aliu, Muhamet & Ahmeti, Yilka. (2014). Financial Accounting versus Tax Accounting - Tax Rules Impact on Investment Decisions. *Iirria International Review*. 1(1):9-24.
35. Erickson, M. M., Hanlon, M. L., Maydew, E. L., & Shevlin, T. J. (2020). *Scholes and Wolfson's taxes and business strategy* (6th ed.). Cambridge Business Publishers.
36. Gelinas, U.J., Dull, R.B., Wheeler, P., & Hill, M.C. (2017). *Accounting Information Systems*. (11th ed). Cengage Learning, USA, 12-13.
37. Hail, L., Leuz, C., & Wysocki, P. (2010). Global accounting convergence and the potential adoption of IFRS by the U.S. (part I): Conceptual underpinnings and economic analysis. *Accounting Horizons*, 24(3), 355-394.
38. Herath, Siriyama & Melvin, Amani. (2017). The Impact of IFRS Adoption on Corporate Income Taxation: A review of literature. *International Journal of Business Management and Commerce*. 2(9).115-134.
39. Kastrati, A. (2020). Financial Reporting in function of Economic Development. *Knowledge International Journal*, 36 (1), 31-35.
40. Le, H. T. H., Tuyet, V. T. B., Hanh, C. T. B., & Do, Q. H. (2020). Factors affecting tax compliance among small-and mediumsized enterprises: Evidence from Vietnam. *The Journal of Asian Finance, Economics, and Business*, 7(7), 209-217.
41. Linn, R.L., & Gronlund, N.E. (2012). *Measurement and Assessment in Teaching*, (11th Ed). Prentice Hall, 136- 137.
42. Lower corporate debt projected under the tax cuts and jobs act [Blog post]. (2018, November 2). Budget Model Wharton University of Pennsylvania.
43. Magdalena, Maria, & Kurniawati, H. (2016). Pengaruh Penyajian Laporan Keuangan Daerah, Aksesibilitas Laporan Keuangan Daerah dan Sistem akuntansi Pemerintah Daerah Terhadap Transparansi dan Akuntabilitas Pengelolaan Keuangan Daerah. *Artikel Ilmiah*.
44. Mwencha, P.M. (2019). Taxation of electronic commerce—a commentary. *Financing for Development*, 1(1).
45. Narayan, P. K. (2005). The saving and investment nexus for China: evidence from cointegration tests. *Applied economics*, 37(17), 1979-199.
46. Nawasrah, A. A. M. (2019). The Impact of Tax Revenues on the Growth of GDP in Jordan for the Period (1992-2017), Master Thesis, College of Economics and Administrative Sciences, Al-Bayt University, <https://www.aabu.edu.jo>
47. Nguyen, H. H. (2019). Impact of direct tax and indirect tax on economic growth in Vietnam. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business (JAFEB)*, 6(4), 129-137.
48. Nkwagu, L. C., Uguru, L. C., & Nkwede, F. E. (2016). Implications of International Public Sector Accounting Standards on Financial Accountability in the Nigerian Public. *European Journal of Business, Economics and Accountancy*, 6(6).

49. Omolehinwa, E. O., & Naiyeju, J. K. (2015). Government accounting in Nigeria: An IPSAS Approach. Lagos. Pumark Nigeria Limited.
50. Opaniyi, R. O. (2016). The Effect of Adoption of International Public Sector Accounting Standards on Quality of Financial Reports in Public Sector in Kenya. *European Scientific Journal*, 12(28). <https://doi.org/10.19044/esj.2016.v12n28p16>.
51. Peci, Bedri. (2016). Tax Reforms in Selected Balkan Countries: The Case Study of Kosovo. *Applied Economics and Finance*, 3(4).
52. Pham, T. M. L., LE, T. T., Troung, T. H. L., & Tran, M. D. (2020). Determinants Influencing Tax Compliance: The Case of Vietnam. *The Journal of Asian Finance, Economics, and Business*, 7(2), 65-73.
53. Salameh, R.S., Kalbouneh, A.Y., Al Farah, A.R.M.S., & Zalloum, N.A.M. (2016). Factors affecting the estimates' decision of the income and sales tax department. An Exploratory Study of the Estimates of the Income and Sales Tax Department in Jordan. *Islamic University Journal for Humanitarian Research*, 19 (1).
54. Sekaran, U., & Bougie, R., (2016). *Research Methods for Business: A Skill Building Approach*, (7th ed). NY: John Wiley & Sons Inc, New York, 295-296.
55. Simon, O. (2020). Proposal for: Tackling Internet Sales Taxes in a Post-Wayfair World (Doctoral dissertation). Yusup, M., Hardiyana, A., & Sidharta, I. (2015). User acceptance model on e-billing adoption: A study of tax payment by government agencies. *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research*, 3(4), 150-157.
56. Vokshi, N. Berisha. (2018). The connection between accounting and taxation from the perspective of preparing the financial statements. *International Journal of Economics and Business Administration*, 6(4), 34-47.
57. Wina, Haska, I. P., & Khairani, S. (2015). Pengaruh Penerapan Standar Pelaporan Akuntansi Sektor Publik dan Pengawasan Kualitas Laporan Keuangan Terhadap Akuntabilitas Kinerja Instansi Pemerintah (Studi Kasus Dispenda Prov, Dispenda Kota, dan Dishub Prov). *Artikel Penelitian. Artikel Penelitian*.

The Effectiveness of Tax Smart Developments in the Public Sector of the Iranian Government in Line with the Sustainable Developments of the Government

Mohsen Hamidian¹, Keumerth Bigler², Mahsa Ghasemi Toudeshkechoei³, Mina Heydari Ramshe⁴

1- Assistant professor of accounting, Faculty of Economics and Accounting Islamic, Azad University, South Tehran branch, Tehran, Iran, (Corresponding Author)

2- Assistant professor of accounting, Faculty of Economics and Accounting, Islamic Azad University, Qazvin Branch, Qazvin, Iran

3- PhD student in accounting, Faculty of Economics and Accounting, Islamic Azad University, Qazvin Branch, Qazvin, Iran

4- PhD student in accounting, Faculty of Economics and Accounting, Islamic Azad University, Qazvin Branch, Qazvin, Iran

Abstract

The purpose of the present study is to evaluate the effectiveness of tax smart developments in the public sector of the Iranian government in line with the sustainable developments of the government. This study was done by reviewing articles and books. The results of the review of articles and books showed that the country's tax system is currently moving towards the elimination of the overhead detection method, relying on the information of the comprehensive tax plan. A method that has always had many discussions and issues surrounding it, and due to the lack of clear information about the economic transactions of individuals, the Tax Affairs Organization had to implement it. With the completion of information on the database of taxpayers and the cooperation of all relevant institutions to provide the information needed by the organization as well as the development of the necessary infrastructure in the country, especially the implementation of the terminal law on a national scale, the smart tax system will be closer to the implementation stage. With the implementation of the smart tax system, tax evasion will be minimized, people's respect will be maximized, tax justice will be expanded, tax revenues will grow, and finally, the ratio of taxes to the country's GDP will also increase.

Key words: Tax, Tax Intelligence, Government Sustainability, Iran
